

Maaien, maaien en minder bemesten

Sippie Miedema is verbonden aan Noordlike Fryske Wâlden, vereniging voor (agrarisch) natuur- en land-schapsbeheer

Kruiden terug op het boerenland. De weg daarnaartoe is minder eenvoudig dan het lijkt. Ecologie-specialist Jaap Zuidersma helpt boeren om dat doel te bereiken.

Al dertig jaar grazen er geen koeien meer op de landerijen van Pyt Hellinga uit Jirnsom. Reuma zette een streep door zijn boerenbestaan. Nu verhuurt hij zijn land aan boeren die het gebruiken voor het (boekhoudkundig) afzetten van mest. Hij is tegenwoordig een afvalverwerker, grapt hij. Daarnaast kan de natuur meer haar gang gaan. Een klein deel is ingericht als plasdassen en dat trekt weidevogels aan. De kuikens kunnen in de kruidenrijke percelen op zoek naar beschutting en insecten.

Mooi vindt hij dat. Toen hij nog melkvee had, was de bedrijfsvoering gericht op meer, meer, meer. Hij kreeg subsidie om het land te egaliseren: lekker efficiënt zo'n strak perceel. Onlangs kreeg hij juist subsidie om de greppels er weer in te brengen, ten gunste van vogels en insecten.

Eerder was zijn grasland van het soort dat een geweldige opbrengst leverde bij het maaien, en dat was meteen ook de reden dat na de omschakeling de kruiden aanvankelijk niet wilden groeien. Kruiden gedijen bij schrale grond. Te veel voedingsstoffen in de bodem stimuleert vooral de groei van grassen. De kruiden die insecten aantrekken, blijven achter.

RIGOUREUS

Een rigoureuze ingreep heeft de kruiden alsnog teruggebracht. De hele toplaag is aan kant geschoven en daaronder is een kleilaag van 40 centimeter weggehaald. Met die grond is de polderdijk verhoogd.

De kleilaag hield omtrent zeventig veel voedingsstoffen vast. Nu de grond armer is, krijgen de kruiden betere kansen. Kijk

maar, zegt adviseur Jaap Zuidersma van gebiedscoöperatie It Lege Midden, die over een betonpad is komen aanrijden. Hij wijst er een paar aan: de echte koekeksbloem, de scherpe boterbloem, rode klaver.

Zuidersma begeleidt ruim twintig boeren bij het kruidenrijk maken van hun grasland. Hij deelt de weilanden in categorieën in. Type 0 is raaigras. Type 1 heeft ook veel grassen, maar dan wel van diverse soorten.

VEEN, KLEI, ZAND

Bij type 2 is er één dominant type gras. Op veengrond zie je vaak dat de gestreepte witbol dominant is, een grassoort die erg dicht is en geen kans biedt aan kruiden en waar kuikens moeilijk doorheen kunnen bewegen. Een uitgekend streng maai-beheer in combinatie met het tijdelijk stoppen van bemesten moet dat doorbreken.

Bij andere grondsoorten die zie andere grassoorten dominant worden. Op de kleigronden is de grote vossenstaart een probleem en op zand juist de dravik. Deze grassoorten zijn iets beter te bestrijden dan de gestreepte witbol; ze bieden iets meer ruimte aan andere soorten en het lukt beter om de grond te verschromen bij rigide maai-beheer. De gestreepte witbol van de veengronden doet het goed op fosfaat, dat laat zich lastig uitmaaien.

Gemiddeld duurt het vijf jaar voordat het grasland de juiste hoeveelheid kruiden heeft. Maar soms duurt het langer. Rigide maai-beheer botst wel eens met het weidevogelbeheer. Om kruidenrijk grasland te krijgen, is het belangrijk om vroeg in het

Scherpe boterbloem (geel) en echte dagkoekeksbloem (roze).

voorraad te maaien, vóór het dominante gras is uitgebleeid en zich begint uit te zaaien. Zuidersma: „Mar as der greidefûgels sitte, kin dat net.“ Want om de jonge vogeltjes rustig te laten opgroeien, wil je juist zo laat mogelijk maaien.

Bij type 2plus begint het er op te lijken met de kruiden, maar beter nog zijn de typen 3 en 4; dan zijn de kruiden dominant.

Zuidersma classificeert de percelen door binnen een blok van 5 bij 5 meter alle kruidensoorten te tellen. Als er onvolgende kruiden zijn, komen boeren in een 'ontwikkelpakket'. Tot voor kort was de vergoeding van zo'n pakket lager dan die van een perceel waar al genoeg kruiden in zijn, maar dat is gelijkgetrokken. Terecht, wat Zuidersma betreft: al het extra maaien om het ideaal te bereiken, is behoorlijk veel werk.

SNEL VERDRONGEN

Pal naast het perceel waar de kleilaag is weggehaald, ligt een perceel waar die laag nog intact is. Daar staat dominant de grote vossenstaart, kuitthoog. Hoewel er op het nieuw ingezaaide land ook kruiden zijn, vermoedt Zuidersma dat dit over een paar jaar niet meer het geval is. Want nieuw ingezaaid kruidenland doet het op bemeste percelen in het eerste jaar wel goed maar daarna worden de kruiden al snel verdrongen door gras. Tijdelijk niet bemesten is in dat geval de beste remedie.

Voor een 'strontboer' zoals Hellinga is dat niet de beste boodschap. Maar als het beter is voor de insecten en de vogels wil hij het best overwegen. „Wy moatte it der noch mar ris oer ha.“ Want hij merkt dat er door de ingrepen meer insecten zijn. „As it maaitid is, gûnzet en fluitet it hjir allegear.“ En dat gezoem en gefluit is prachtig. „Ik bin net in echte natoerman, ik wit krekt wat in skries is en wat in lijp. Mar it moat net stil wêze, dêr is neat oan.“

Pyt Hellinga en Jaap Zuidersma. FOTOS: SIPPJE MIEDEMA